

POIKOSET

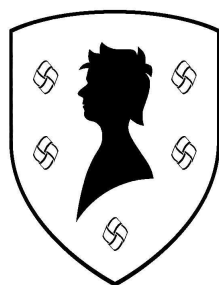

Jäsenjulkaisu nro 6 (OTTEITA)

Huhtikuu 2006

12.6.2005 sukkokokus Karstulan Kansanopistolla (in Karstula Evangelical Folk High School)

Amerikan sukulaisia: eturivissä lähin Nancy Howard, hänen takanaan sisar Janet ja vanhemmat George ja Rolande Kraus sekä, heidän takanaan Karen sisar ja setä Herbert Kraus. He asuvat Dallasissa Texasissa, paitsi Herbert, New Mexicossa. Nämä sukulaiset ovat Äänekosken Parantalasta 1905 Amerikkaan muuttaneen Johannes Poikosen jälkeläisiä.

Kaikki Poikokset rohkeasti mukaan sukuseuran työhön!

Sukuseuran hallitus on jälleen pohtinut sukukirjan valmistumisaikataulua. Kirjan alustava valmistumisvuosi olisi 2007. Sukututkimustoimikunta tallentaa koko ajan nimien luettelo. Edelleen odotamme suvulta valokuvia ja juttuja/kertomuksia kirjaa varten. Värikkäät jutut/kertomukset sekä valokuvat toisivat lisäväriä sukukirjaan, ettei siitä tulisi pelkkä nimien luettelo. Niinpä jälleen pyydämme Arvoisat Poikokset ottamaan rohkeasti yhteyttä kirjatoimikuntaan valokuvien ja juttujen saamiseksi kirjaan. Kirja ei synny itsestään ilman apuamme. Sukututkijoilla on suuri työurakka nimilistojen ja sukututkimuksen kanssa.

Jos tiedossanne on sukuumme kuuluvia henkilöitä, viestittäisittekö heille osallistumisesta sukuseuran toimintaan ja tiedon saamiseksi heille muista sukuun kuuluvista. Meidän lisäksemme myös seuraavat sukupolvet saisivat nauttia keräämästämme perimätiedosta ilmeikkään sukukirjan myötä. Sukuvaakunan suunnittelu

jatkuu edelleen. Odotamme mallipiirroksia vaakunaa varten. Aihe mielellään poikia/kopeksia (= punottuja tuohipalloja) Aikaisemmat vaakunaehdotukset ovat myös mukana. Vaakunan värien on täytettävä heraldiset värivaatimukset. Vaakunan malli olisi myös myöhemmin sukuviirin mallina.

Vuoden 2007 sukutapaaminen on kaksipäiväinen ja ajankohta heinäkuu. Sukutapaamisen yhteydessä järjestetään kädentaitajien näyttely. Kaikki halukkaat voivat tuoda töitään näyttelyyn. Lisäksi kokoamme valokuvien ja vanhojen esineiden näyttely.

Alustavan tiedon mukaan heinäkuussa 2007, meillä on ilo saada jälleen joukkoomme Amerikan sukulaisiamme Teksasista.

Hyvää kesää ja Aktiivista osallistumista toimintaan!

Poikosten sukuseuran hallitus
Anne Poikonen, puheenjohtaja

Takimmaiselta vasemmalta: Jaakko, Silvo ja Erkki Poikonen.

Henkilöt keskitasolla: Arvo ja Saara (Poikonen) Möksy edessään pikku Jorma, Kaarina (Poikonen) Hänninen, Eeva (Poikonen) ja Martti Saukkonen edessään pikku Jouko. Edessä istuvat Heikki ja Lempi (Lehtonen) Poikonen

MIKKO POIKOSEN MURHA v. 1791

Tässä artikkelissa esitetään katkelmia vuoden 1791 käräjäpöytäkirjoista, joista selviää esisämme Mikko Poikosen murhaan johtaneet käänteet. Toimittelija on saanut pöytäkirjan kopion sukututkijalta ja historioitsijalta Taisto Poikoselta.

Mikko Poikonen on Sota-Kalle Rasin vaimon Heta Poikosen isoisän isä, tai jos jollekulle on helpompi päästä ajan rattaille, niin Mestari-Rasin isoisän isoisä.

Kerrotaan, että Mikko Poikonen oli hyvin pahansuinen mies, joka mitä ilmeisimmin teki perheensä elämän varsin hankalaksi. Pöytäkirjan alkulehdillä on maininta, jonka mukaan Mikko eleli *“eripuraisena ja erimielisenä vaimonsa Sofian ja poikansa Juhon kanssa”*. Poika oli kuulopuheitten perusteella toivonut isänsä kuolemaa ja etsinyt jopa murhamiestä toteuttamaan tämän toiveen. Juhon sanotaan lausuneen: *“Jospa joku piru haluaisi ottaa tappaakseen isäni, mutta siihen ei ole ketään saatavissa”* ja *“Ei saa kylän eikä talon väki mitään rauhaa isältäni, joka on niin rauhaton. Jos joku haluaisi murhata hänet, maksaisin minä mielelläni sille yhden riikintaalerin”*. Sofia-rouvan taas on kuultu sanoneen: *“Jos minä jollakin tavalla saisin myrkkyyä, lopettaisin minä ilolla mieheni päivät”*. Liisa-miniäkin oli ollut samaa mieltä puuskahdettuaan: *“Jos piru ottaisi appeni antaisin minä jotakin kirkolle”*. Mikon itsensä taas tiedetään pyytäneen Matti Vilpunpoikaa *“maksusta lyömään kuoliaaksi hänen vaimonsa Sofia Israelintyttären”*.

Murhan selviämiseen johtaneet tapahtumat olivat käynnistyneet siitä, kun Mikon miniä Liisa ja renki Antti Juhonpoika Pehrman olivat 19.5.1791 saapuneet kappalainen Truderuksen puheille. Vierailun syynä oli Mikko Poikosen ruumiin löytyminen metsästä ja toive päästä hautaamaan hänet mahdollisimman pian. Miniä kertoi kappalaiselle, miten Mikko oli metsään lähtiessään valittanut olleensa sairas. Hän oli kuitenkin jättänyt kertomatta vainajan vammoista, mustelmista ja niskan verinaarmusta, mitä kappalainen alkoi sittemmin ihmetellä. Kysyttäessä miniältä asiasta, tämä sanoi unohtaneensa ilmoittaa yksityiskohdista todeten samalla, ettei Mikon kuolema ollut johtunut *“sen paremmin omasta kuin toisen aiheuttamasta väkivaltaisuudesta”*.

Sitä paitsi Mikon kerrottiin aikaisemmin useita kertoja sitkeästi pyytäneen todistajien tarkkaan selvittävän kuolinsyy, jos hän sattuisi äkillisesti kuolemaan. Mikko nimittäin oli pelännyt *“kaikenlaisista hänelle aiheutetuista väijytyksistä”* johtuvaa äkkikuolemaa.

Nimismies Boman oli 24.6. *“katsastanut kuolleen ruumiin, jonka haava vielä silloin oli paljon vuotanut verta ja ollut sen kuntoinen, että siitä selvästi oli väkivaltaisuus pääteltävissä.”* Vainajan poika Juho oli pyytänyt, ettei väliskäriä haettaisi, mikä muutaman muun seikan ohella oli paljastanut läsnäolijoille Juhon samoin kuin hänen vaimonsa ja äitinsä tietävän Mikon murhaajan. Lisäksi Juhon tiedettiin aiemmin kysyneen, *“aiheutuisiko siitä jotain vastuuta sille joka ylipuhuisi jonkun murhaamaan jonkun toisen?”*

Mikon murhaan liittyneitä tosiasioita oli alkanut oikeudenkäynnin kuluessa tulla ilmi yhä enemmän. Lähiomaisten ohella myös torppari Eric Wastmanista oli tullut syytetty, koska eräs todistaja oli päivää ennen murhaa nähnyt, kuinka Liisa-miniä oli *“ottanut hänet (Wastmanin) sivulle ja kauan hiljaa puhunut hänen kanssaan”*. Sofia-emännänkin nähtiin samana iltana olleen puheissa Wastmanin kanssa. Kysyttäessä Wastmanilta keskustelun sisältöä hän oli myöntänyt Liisan ylipuhuneen häntä murhan tekemiseen paloviinaa vastaan. Aiemmin Liisa itse oli sanonut todistajana toimineelle Kaisa Jaakontyttärelle: *“Jos sinä osaat vaieta, niin sanon sinulle, että Wastman on murhamies ja minun anoppini on se, joka on vietellyt hänet siihen”*.

Wastmania vastaan todisti myös hänen vaimonsa Maria Erkintytär. Hänen mukaansa *“miniä Liisa Juhontytär hyvin sisukkaasti oli pyytänyt todistajaa pakottamaan miestänsä olemaan kenellekään kertomatta siitä, mitä hänellä (Liisalla) oli murhan kanssa tekemistä, ja jotta todistaja halukkaammin noudattaisi hänen pyyntöään, on hän lahjoittanut todistajalle raidallisen villaisen hameen ja siniraitaisen palttinaisen kaulaliinan jotka hän kuitenkin heti oli vienyt nimismies Bomanille ilmoittaen miten hän oli ne saanut”*.

Viimein elokuussa, useiden todistajien kuulemisen jälkeen, Sofia saatiin tunnustamaan. Hän myönsi jo puoli vuotta aiemmin *“vainonneensa miehensä henkeä ja yllyttänyt Wastmania siihen ja viimein saanut hänet ylipuhutuksi niillä keinoin kun on ilmoitettu”*. Sofia perusteli

menettelyään vetoamalla mm. miehensä kylmäverisyyteen, elämäntapaan ja tämän “juomista ylikuormitettuun” oloon. Hän ei sanonut tuntevansa katumusta rikoksestaan ja vapautti poikansa ja miniänsä kaikesta osallisuudesta murhaan. Wastman kuitenkin oli sitä mieltä, että “*miniä Liisa Juhontytär oikeastaan oli suurin syy ilkityöhön ja eniten yrittänyt ylipuhua häntä siihen*”. Juhon hän kertoi pelkäänsä tienneen tapauksesta.

Tämän jälkeen “*jätti kruunun nimismies Boman lasarettivälskäri Ebelingin todistuksen siitä tutkimuksesta, jonka hän oli tehnyt Poikosen kuolleen ruumiille*”. Todistuksensa lopussa Ebeling kirjoitti:

“Kun minä tarkkaan punnitsen kaikkia näitä olosuhteita, en voi kasvojen ulkoisten haavojen yksistään olettaa aiheuttaneen kuoleman jonka jätän murha-miehen oman kertomuksen varaan. Että hän toteutti murha-aikeensa sinä aikana kun kuollut oli 'yli-kuormitettu juomista' ja luultavasti veri oli suu-remmassa määrin ja nopeammassa liikkeessä päähän, niin on minulla suuri syy uskoa, että voimakkaasta liikkeestä, joka iskusta on aiheutunut, joku tärkeä verisuoni on katkennut. (- - -) on aiheuttanut mainitun veren valumisen kovan aivokalvon ja aivo-aineeseen väliin niin, että tällainen verensyöksy välttämättä aiheuttaa tässä laajuudessaan äkkinäisen ja täydellisen kuoleman. Että tämä on totuus vakuutan virkavalani kautta ja on niin totta kuin minua Jumala auttakoon elämäni ja sieluni kautta”

Nimismies jätti myös syytettyjen ja murhatun papintodistukset, joista tässä yhteydessä esitetään otteet Sofian ja Mikon todistuksesta:

“Sofia Israelintytär, Mikko Poikosen leski, on syntynyt vuonna 1735, on nuorempina vuosinaan lukenut kirjasta sekä sisältä että ulkoa sekä omannut kohtalaisen käsityksen kristinopin pääkappaleista mutta vanhempina vuosinaan unohtanut, kuin on myös aika harvoin tullut lukusille, kuitenkin suhteessa hänen tietoihinsa on nauttinut autuuden antimista; muuten hän ei ole kovinkaan hyvin elänyt miehensä kanssa ja kun häntä on siitä varoitettu siirtänyt syyn miehensä harteille, johon myös useat kyläyhteisön jäsenet ovat yhtyneet:

*todistetaan Saarijärvellä 3 pv. Elokuuta 1791
Henr. Calonius
Rovasti ja pastori”*

“Talollinen Mikko Juhonpoika Poikonen Pääjärven kylästä Karstulan kappelissa joka 19 pv. viime kulunutta toukokuuta murhattiin, on syntynyt tässä seurakunnassa vuonna 1735; omisti välttävät tiedot kristinuskon tiedoista ja nautti armon lahjoista esteettä: koska kuitenkin oli äkkivihainen ja eli kiukkuisesti, kaikista

varoituksista huolimatta eripuraisesti ja riitaisesti varsinkin vaimonsa kanssa ja myös talonväkensä ja naapureittensa kanssa: kuitenkin kohteli hän kaikkia katkeruudella joitten kanssa hänellä ei ollut mitään yhteistä.”

Nyt onkin tullut aika julistaa oikeuden päätös:

“Tutkimusten perusteella tässä asiassa voidaan todeta saatujen tietojen perusteella mistä kuolleen Mikko Poikosen kuolema on aiheutunut, että torppari Eric Wastman sen jälkeen kun hän oli luihulla ja kavalalla tavalla ottanut Poikoselta hengen, oli pysynyt siinä, että Liisa Juhontytär sekä Poikosen leski olivat palkanneet hänet siihen jonka myös viimeainittu oli myöntänyt. (- - -) Nämä olosuhteet jotka tutkimus useissa paikoin toteaa, tulisi välikäräjien oikeuden mukaan säilyttää Liisa Juhontyttären ja Juho Mikonpojan kannettaviksi: mutta punnittaessa mitä kaikkea edellä on toistettu todetaan, että Liisa Juhontytär ja Juho Mikonpoika, kieltämisistään huolimatta, todetaan olevan syylliset Wastmanin palk-kaamiseen ja pyytämiseen tähän tappoon. Kuitenkin harkitaan ne syyt ja samanlaisuudet jotka on esitetty, todistavan Liisa Juhontyttärtä ja Juho Mikonpoikaa vastaan enemmän kuin puoli todistusta, johon nähden tämä asia jätetään tulevaisuuteen, jolloin se tulisi ilmeiseksi. (- - -) Siksi harkitsee välikäräjien oikeus, että oikeudenmukaisesti selvittää, että Wastman tästä hänen rikoksestaan mestataan ja teilataan. Ja koska leski Sofia Israelintytär ei ainoastaan valaehtoisesti kuultujen todistajien kertomusten mukaan kuin lopullisesti omalla tunnustuksellaan on vakuuttanut pyytäneensä Wastmania surmaamaan miehensä Mikko Juhonpoika Poikosen, olkoon Sofia Israelintytär tässä hänen osallisuudessaan murhaan tuomittava mestattavaksi ja roviolla poltettavaksi. (- - -) Kuitenkin tulee tämä asia lähettää Kuninkaallisen Majesteetin ja valtakunnan korkeasti kunnioitetun Vaasan hovioikeuden tarkastettavaksi; mutta sinä aikana ja kunnes Kunin-kaallisen hovioikeuden päätös ilmoitetaan tullaan Eric Wastman ja Sofia Israelintytär pitämään säilössä Korsholman kruununvankilassa jonne ne nyt vangittuina tullaan lähettämään.”

Tuomio pantiin lopulta täytäntöön Saarijärven Kukonhiekkan mestauspaikalla. Sofia oli ilmeisesti luullut välttyvänsä tuomiolta. Niinpä häntä mestauspaikalle viettäessä hänen kerrotaankin tokaisseen: “*Tottakos työ p....leet sillä tarkotit-tenki?*” Mestauksesta luovuttiin Suomessa kokonaan ja vuodesta 1826 kuolemaantuomitut lähetettiin ”elinkaudeksi” Siperiaan seuraavien kuudenkymmenen vuoden aikana.

Tiina Lindholm

Markkulan Hanna perustomera Poikonen

Johanna Joonantytär Markkula os. Poikonen syntyi Karstulan Rantakylän Pohjosaholla vuonna 1875. Hänet ristittiin äitinsä kaimaksi, mutta kutsumanimi lyheni Hannaksi. Hän oli toiseksi vanhin eloonjääneistä Joonaan lapsista, joita syntyi kaikkiaan 17 kolmen eri vaimon kanssa.

Hanna sai jo nuorena oppia taloutta hoitamaan, kun lisää sisaruksia syntyi parin vuoden välein ja lopulta äiti kuoli lapsivuoteeseen Hannan ollessa 16-vuotias. Oli pakko oppia leipomisen ja kankaankudonnan salat ja kantaa vastuu huushollista. Myöhemmin Hanna kehaisikin: *”Ikkää minu leipän ei oo ollu tinttiä eikä tanttia, eikä kankaan hörräystä ja lörräystä”*. Asia tuli aina esille, kun hän otteli kouluja käyneen tyttärensä kanssa kankaan tukille vetämisessä.

Jos lie Hanna joutunut nuorena vastuuseen huushollista, niin nuorena alkoi myös riijuu. Topakan tytön taidot oli havainnut myös talollinen Eljas Mietala, mutta ei ollut Hanna hänelle suostuvainen. Myöhemmin Eljas oli *”äkkäillyt”*, että ei kelvannut taloon tulla, renk’poikas otit. *”Mutta ku se Veerne ol nii mukava, - kolome kertoa ku koppautti kammari ikkunaa, siitä tiesin Veerne olevan tulossa.”* Hanna oli vasta 17-vuotias, kun hänet Veernen kanssa vihittiin.

Rakkauden hedelmää Hanna sai kantaa 14 kertaa. Lapsista 11 saavutti aikuisiän.

Aluksi nuoripari asui Ylätalossa Anni mummun syytinkipytingissä. *”Oltii niin köyhiä, että syötii tuoilta ja yhteisestä kupista.”* Pian kuitenkin hankittiin Pääjärveltä Tiensuun torppa. Perheen kasvaessa nekin tilat kävivät ahtaiksi. Saatiin irrotettua Hannan perintörahat ja hankittiin Länsi-Kalmarista Markkulan talo, jonka seurauksena ajan tavan mukaan alettiin Markkulaa käyttää myös sukunimenä Sirosen sijasta. *”1901 muutettiin Markkulaa, jossa ol nii hyvät ottoseottopaekatki.”*

Markkulan taloa kunnostettiin ja perhe lisääntyi yhä. Vanhimmasta päästä alkoi poikia lähteä maailmalle. Osa meni Amerikkaan ja toiset Helsinkiin. Juuri, kun uusi päärakennus valmistui, kuoli isäntä Veerne. Hannan oli taas yksin otettava ohjat käsiinsä. Johtamistaitoa oli tullut vuosien mittaan, kun vastuuta oli pitänyt ottaa Veernen viipyessä joskus ryyppyreis-

suillaan vähän pitempään. Tiukasti Hanna piti ohjat käsissään. Kun nuorempi polvi nurisi uhaten lähteä, totesi mummu: *”Ollakki soa, mutta männäkki soa! Tervetulloa myös takasinki.”*

Viisaalla kädellä mummoni hoiti taloutensa kuolemaansa asti. Tyynesti hän kantoi elämän kolhut. ei niistä naapurille huudeltu. Kun kylältä tultiin päivittelemään poikien ryyppyreissuista, huitaisi mummu kättään sanoen: *”Ku rahat ja hevoset on kotona, soa miehet olla missä vae.”* Herkempänä hetkenään hän kuitenkin tunnusti, että on se joskus ollut niin kovaa, että ei sukkaneule pysynyt kädessä.

Äitini tullessa taloon miniäksi hän sai tarkat ohjeet niin taloudenpidossa kuin käyttäytymisessäkin. Tärkeitä asioita olivat mm: meillä odottaa ruoka miehiä, eikä miehet ruokaa, täällä on kaikki aikanaan ja kaikki paikallaan, täältä ei viedä tietoja kylälle, me tullaan omillamme toimeen. Jos minialle tuli hankaluuksia muun väen kanssa, puolusti anoppi miniäänsä sanoen: *”Se on sitte vasta totta, ku minä puhun.”*

Kiitollisena äitini (96 v.) vieläkin muistelee mummuja. Me lapset saimme turvallisen kodin hänen suojissaan. Olihan hän luvannut Uunolle pitävänsä huolen, jos jotain sattuisi. Tänä päivänä sankarivainaja Uno Markkulan poika Martti asustelee kotivainiolla.

Hanna Markkula

*Muistitietojen perusteella näitä on ylöskirjannut
Irja Soidinmäki os. Markkula*

Pertti Neittaanmäki:

Arkistolöytöjä

Mikähän se pistää ihmisen penkomaan vanhoja asioita, sukuja ja arkistoja? Onkohan se sukuvika? No jälleen kerran olin vanhojen sanomalehtien parissa ja löysin vekkulin jutun vuodelta 1859. Taitaa koskettaa meitä Poikosiakin, mutta karstusia ja saarijärvisiä joka tapauksessa. Eikä mitään uutta auringon alla!

Teksti tuossa alla mainitussa lehtiartikkelissa oli vanhanaikaista pranttiä, ja olen kirjoittanut sen puhtaaksi alkuperäisessä muodossaan niin tarkasti kuin olen pystynyt. Kirjoituksen lopussa oli pätkä, jonka jätin pois. Se käsitteli Saarijärven lainajvästöasiaa, eikä liittynyt tähän muuhun juttuun lainkaan. Kirjoittajan henkilöllisyys ei ilmene, mutta nimimerkki on "Asunut Saarijärvellä".

*Suomen Julkisia Sanomia n:o 73
Maanantaina 26 p:nä syyskuuta 1859
sivu 1.*

Kotomaalta

"Saarijärveltä syyskuulla. – Kyllähän täälläkin jo elettiin toivossa jotain hyödyllistä asiaa aikaan saada. Täällä muka tänä tuumittiin yhdistyä yhteisillä neuvoin palkitsemaan kaikellaisia vahingoita, niin kun viljoissa, eläimissä ja m.s. tapahtunutta, joka on joko ilman, metsäpetoen eli muiden sattumusten kautta tullu. Sitä suhteen pidettiin pitäjän kokous sunnuntaina sinä 17 päivänä viime heinäkuuta, johon kokoontui osaa ottamaan Saarijärven emä- sekä Karstulan uuden pitäjän ja Kuukan kappelin asiamiehet.

Tästä on jo arvattava minkälaisia tuumia näin useasta seurakunnasta esille tuli. Ensiksi kysyttiin jos näiden nimitettyen seurakuntien jäsenet suostuvat palkitsemaan ilmaisen vahingoittamia viljoja; tähän Karstulan pitäjän asiamiehet, joiksi paraastaan oli valittu Suomen talousseuran metalilla kunnioitettu kirkon isännöitsiä E. Krók, T. Syrjänmäki, A. Muhonen y.m. vastasivat; *"ovathan kaikkien viljat sattumusten alaiset; jollen siis sattuu vahinko ensin, se kärsiköön. Samoten teemme me muutkin kun meille tulee vahinko, ja onpa meillenkin jo tullutki, mutta*

itse me sen kärsimme, tehkoot muutki samate. Kuka semmoista maksua sitte jaksasi maksaa".

Tähän tuumaan myöntivät Kuukkalaisetkin ja kun vielä tuli lisäksi joku pitäjämme alalta vastustaja, niin ei ihme jos koko hanke jäi semmosekseen. Mites ollakaan; Karstulan asiamiehet kun taas esittelivät eläin-vahinkota palkittavaksi, niin toiseksi kysyttiin: jos näitä suostuttaisiin palkitsemaan. Tässä tuli asia kiistaan, että kun

Karstulan edusmiehet löivät vastaan ensimmäisen, niin toiset taas löivät toisen, ja siten kaikki nämä hyödylliset hankkeet menivät turhaan. Tämä on kyllä huonosti tehty jotta käyvät tämmöisiä, koko kansakunnalle hyödyllisiä asioita kumoamaan.

Tämmönen on hyöty kappeli-seurakunnista emä-pitäillen; enimmite niistä vaan on hämminkiä ja suurta haittaa yhteisten asiain kunnostamiselle ja toimeen panolle.

Etenkin Karstulan kappeli on ollut suurena rasituksena Saarijärven emä-pitäjälle kaikissa tämmöisissä suhteissa, jonka tähden on halulla toivottu Karstulan jo aikasin pääsevän itsenäiseksi seurakunnaksi."

— — —

"Asunut Saarijärvellä."

Menneen ajan Saarijärven raittia